

AUDYT KRAJOBRAZOWY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

KRAJOBRAZ PRIORYTETOWY

CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU

Nazwa krajobrazu: Ruda Śląska

Kod krajobrazu: 24-341.13-081

Położenie administracyjne: Gmina Ruda Śląska, Powiat Ruda Śląska;
Gmina Świętochłowice, Powiat Świętochłowice

Katowice, Warszawa
2025

Projekt realizowany na zlecenie
Województwa Śląskiego
(Umowa CRU WSL nr 1462/GN/2021)

Wykonawca prac:

Konsorcjum w składzie

Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska
(Lider Konsorcjum)

UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Uniwersytet Śląski w Katowicach
(Partner Konsorcjum)

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
(Partner Konsorcjum)

Akademia Śląska (dawniej Wyższa Szkoła Techniczna)
w Katowicach
(Partner Konsorcjum)

Kierownik naukowy Audytu:

dr hab. Urszula Myga-Piątek, prof. UŚ – Uniwersytet Śląski w Katowicach

fot. okładka:

Zabudowa mieszkaniowa osiedli patronackich w Rudzie Śląskiej (fot. Marta Chmielewska)

1 METRYCZKA OGÓLNA KRAJOBRAZU

Nazwa Krajobrazu	Ruda Śląska
ID	205
Kod krajobrazu	24-341.13-081
Typ, podtyp krajobrazu	10c - Obszary zabudowy mieszkaniowej
Typ rzeźby terenu*	C - Krajobrazy pagórkowate
Kod mezoregionu*	341.13
Nazwa mezoregionu*	Wyżyna Katowicka
Typ krajobrazu naturalnego*	Wyżyn i niskich gór
Nazwa krajobrazu naturalnego*	Węglanowe i gipsowe - erozyjne: zwartych masywów ze skałkami
Kod podokręgu geobotanicznego*	C.3.1.n
Nazwa podokręgu geobotanicznego*	Bytomsko-Mysłowicki
Typ krajobrazu roślinności potencjalnej*	45
Nazwa krajobrazu roślinności potencjalnej*	Acydofilny środkowoeuropejski las dębowy
Kod regionu historyczno-kulturowego*	I.E.8
Nazwa regionu historyczno-kulturowego*	Konurbacja katowicka, region przemysłowy
Położenie administracyjne	Gmina Ruda Śląska, Powiat Ruda Śląska; Gmina Świętochłowice, Powiat Świętochłowice
Powierzchnia (ha)	731,35

*podano dla jednostki dominującej

2 CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU

Krajobraz priorytetowy - wielkomiejski, obszary zabudowy mieszkaniowej obejmujący dzielnice Rudy Śląskiej: Ruda, Orzegów i Godula. Obejmuje obszary mieszkaniowe współczesne (osiedla z wielkiej płyty) i historyczne (osiedla robotnicze), tereny otwarte (lasy i zadrzewienia, zbiorniki wodne) oraz przemysłowe.

Krajobraz wskazany jako priorytetowy w wyniku:

- zastosowania algorytmu, w zakresie kryterium unikatowości ze względu na występowanie obiektów warownych;
- oceny eksperckiej na podstawie kryterium ważności ze względu na dobrze zachowane przykłady zabudowy kolonii robotniczych przy ul. Kościelnej, Staszica, Wolności, Raciborskiej i Szczęść Boże.

3 WALORY KRAJOBRAZOWE

Walory przyrodnicze

Ograniczone walory przyrodnicze związane z większymi terenami zielonymi pomiędzy obszarami zabudowy, na które składają się lasy, w tym "Puszcza" Kokotek, tereny otwarte i zadrzewienia wzdłuż przecinającego jednostkę Rowu Rudzkiego I, a w w północnej jej części fragment doliny Bytomki ze stawami Szkopka i Mijanka. W granicach krajobrazu występuje 6 pomników przyrody, w tym 1 głąz narzutowy.

Walory kulturowe

Na terenie jednostki znajdują się szczególnie cenne obiekty kulturowe: zabudowania kolonii robotniczych przy ul. Kościelnej, Staszica, Wolności, kolonii przy ul. Raciborskiej i kolonii przy ul. Szczęść Boże, kamienice przy ul. Wolności czy zespół zabudowań szybu Franciszek. Zachowane osiedla o typie tzw. familoków, stanowią jeden z ostatnich przykładów późnego zespołu patronackiego na terenie Rudy Śląskiej i unikatowe w skali regionu, o charakterystycznym, zwartym i kompletnie zachowanym układzie architektoniczno-urbanistycznym. Należą tu: kompleks domów mieszkalnych wybudowanych w latach 1910–1914 z inicjatywy Schaffgotschów, w rejonie obecnych ulic I. Nowaka, św. M. Kolbe, A. Tiałowskiego, K. Goduli. Budynki wzniesiono według projektu typowego, charakteryzują się prostymi formami architektonicznymi. Zespół „Godula” złożony z 35 wielorodzinnych budynków mieszkalnych (typu familok), wolnostojących, rozmieszczonych według zasad zabudowy pasmowej, w układzie kalenicowym i równoległym układzie ulic wewnętrznych. Wszystkie budynki zostały w różnym stopniu zmodernizowane. Kryte dachami dwuspadowymi (wysokimi, stromymi) o pokryciu z dachówki karpiówki. Drugim przykładem jest osiedle położone w południowej części Rudy Śląskiej powstałe na zlecenie rodziny Ballestramów wzdłuż ulicy Kościelnej oraz Wieniawskiego. Zabudowa osiedla nosi widoczne wpływy manierystycznej architektury niderlandzkiej oraz cechy budownictwa małomiasteczkowego. Zwarty układ urbanistyczny osiedla założony na planie zbliżonym do wydłużonego prostokąta, zachował do dzisiaj swoje rozplanowanie oraz podział funkcjonalno-przestrzenny. Cały kompleks zamykają dwie charakterystyczne klamry architektoniczne w postaci zespołu kościelnego pw. Matki Boskiej Różańcowej (na zachodzie), a od wschodu zespołu budynków użyteczności publicznej oraz zabudowy mieszkaniowej w postaci trzech familoków wzdłuż ulicy Wieniawskiego o uproszczonej formie w stosunku do części centralnej osiedla.

Fizjonomia krajobrazu

Jednostka zróżnicowana pod względem fizjonomicznym obejmuje harmonijną zabudowę dzielnic Rudy Śląskiej: Ruda, Orzegów i Godula, oddzieloną terenami ogrodów działkowych i terenów przemysłowych. Atrakcyjna fizjonomicznie zabudowa robotnicza z czerwonej cegły. Brak znaczących dominant - niewielka dominanta kościoła św. Józefa wraz z osią na wieże kościoła wzdłuż ul. Piastowskiej.

4 DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

ZDJĘCIE NR 1

Kolonia robotnicza Kościelna Ruda Śląska, ul. Wolności 33. Bardzo dobrze zachowana kamienica (fot. Marta Chmielewska)

ZDJĘCIE NR 2

Zabytkowy Kościół Matki Bożej Różańcowej, róg Kościelnej i Porębskiej. (fot. Marta Chmielewska)

ZDJĘCIE NR 3

Odnowiony historyczny Piekarok przy Familoku, ul. Bujoczka, Ruda Śląska (fot. Marta Chmielewska)

ZDJĘCIE NR 4

Zrewtitalizowany teren koksowni w Orzegowie (fot. Marta Chmielewska)

ZDJĘCIE NR 5

Kolonia robotnicza w Goduli. Zachowany charakter domów (fot. Marta Chmielewska)

5 DOKUMENTACJA KARTOGRAFICZNA

POŁOŻENIE KRAJOBRAZU PRIORYTETOWEGO

